

‘Verdere stappen naar een dementie-inclusief Assen’

Inhoudelijk verslag periode 26 maart 2025 - 15 december 2025
+ doorkijk naar de komende jaren

Assen, 23 januari 2026

Dit project is mede mogelijk gemaakt door subsidie van ZonMw.

Voorwoord

In Assen wonen in 2025 zo'n 1.400 mensen met dementie. Naar verwachting wonen zo'n 1.100 van hen thuis en zo'n 300 in woonzorgcentra en verpleeghuizen. Om hen heen zijn zo'n 3.500 familieleden en vrienden actief als mantelzorger.

Zowel mensen met dementie als mantelzorgers ervaren in heel Nederland veel drempels om mee te doen aan de samenleving. Voor ZonMw was dit aanleiding om de subsidieregeling *Aan de slag met zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie* in het leven te roepen. Om ook in Assen stappen te zetten, om te zorgen dat mensen met dementie en hun mantelzorgers meer meedoen aan de samenleving, hebben de Gemeente Assen en het Odensehuis Assen gezamenlijk een projectplan geschreven en een subsidieaanvraag bij ZonMw ingediend. ZonMw heeft het projectplan goedgekeurd en subsidie verleend. Aanvankelijk voor een half jaar, maar gelukkig werd een verlengingsverzoek gehonoreerd, zodat de periode voor uitvoering van het projectplan liep van 26 maart tot 15 december 2025.

Het projectplan heeft de titel gekregen 'Verdere stappen naar een dementie-inclusief Assen'. Dit had meerdere redenen. Ten eerste had de gemeente al eerste stappen gezet in het verlengde van het convenant 'Dementievriendelijk Drenthe', dat op 1 december 2022 door de gemeente ondertekend is. Ten tweede werd bewust gekozen voor de term dementie-inclusief, omdat Assen streeft naar een inclusieve samenleving. De term dementie-inclusief straalt ook meer ambitie uit dan de term dementievriendelijk. Een derde achtergrond van deze titel was, dat wij ons bij het schrijven van het projectplan al realiseerden dat een dementie-inclusieve samenleving meer tijd en inspanningen kost, dan in de afgelopen 9 maanden gezet konden worden. Het gaat om een cultuuromslag waarin ondersteuning zo dicht mogelijk aansluit bij de leefwereld van de inwoner.

Daarom bevat deze rapportage zowel een terugblik op de afgelopen maanden, als een vooruitblik naar de komende jaren. De hoofddoelstelling van het project 'Verdere stappen naar een dementie-inclusief Assen' was om te zorgen dat (sociale)-(professionele)netwerken en mantelzorgers versterkt werden. Hier hebben we de afgelopen 9 maanden flink op ingezet.

De afgelopen maanden zijn zo'n 200 mensen actief betrokken geweest bij de uitvoering van het projectplan. Mensen met dementie zelf, mantelzorgers, ambtenaren, zorgkantoor, bestuurders, casemanagers en andere professionals, communicatiespecialisten, ondernemers. De gesprekken en contacten lieten zien dat er veel draagvlak is voor de ingezette ontwikkelingen, terwijl tegelijkertijd duidelijk werd dat er nog uitdagingen zijn die meer tijd nodig hebben. Kortom, er ligt een mooie uitdaging voor ons.

Floor Los, projectleider en beleidsadviseur sociaal domein/WMO bij de gemeente Assen
Ruud Dirkse, projectcoördinator

Inhoudsopgave

1. Samenvatting projectplan en procesmatige aspecten project	Pag. 4
2. Concrete resultaten	Pag. 7
a. Website	
b. Folders	
c. Voorlichtingsbijeenkomsten	
d. Werving ervaren (ex) mantelzorgers	
e. Training voor mantelzorgers	
f. Training vrijwilligers	
g. DemenTalent	
3. Bevindingen rond wijkcentra en bewegen	Pag. 20
a. Bewegen	
b. Wijk en buurtcentra	
4. Uitgesproken wensen naar de toekomst	Pag. 26
5. Borging en hoe nu verder	Pag. 30
 Bijlage 1: Dementie in kaart in Assen	 Pag. 34
Bijlage 2: Startnotie DemenTalent in Assen	Pag. 36

1. Samenvatting projectplan en procesmatige aspecten project

Samenvatting projectplan

In Assen wonen momenteel circa 1.400 mensen met dementie. Het overgrote deel van hen woont thuis. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren fors zal toenemen, terwijl het aantal professionele zorgverleners niet evenredig meegroeit. Dit vraagt om een andere manier van ondersteunen, waarbij niet alleen professionele zorg, maar ook het sociale netwerk rondom mensen met dementie wordt versterkt.

De gemeente Assen en het Odensehuis Assen hebben daarom gezamenlijk het projectplan 'Verdere stappen naar een dementie-inclusief Assen' opgesteld. Met dit projectplan worden diverse initiatieven gestart die bijdragen aan een samenleving waarin mensen met dementie zo lang mogelijk mee kunnen blijven doen.

De nadruk ligt op ontmoeting in sterke en sociale wijken, intensievere samenwerking tussen stichtingen en maatschappelijke organisaties en het beter delen van kennis en informatie. Daarnaast zet het projectplan in op het beter benutten van de talenten van mensen met beginnende dementie, vanuit het uitgangspunt dat zij niet buiten de maatschappij komen te staan, maar actief blijven deelnemen. Ook het versterken van sociale netwerken en het ondersteunen van mantelzorgende familieleden vormen belangrijke pijlers.

In het projectplan zijn de volgende initiatieven opgenomen, die binnen een tijdsbestek van negen maanden zijn uitgevoerd of in gang zijn gezet:

1. Ontwikkeling van een nieuwe website over dementie in Assen, met tips, voorlichting en een overzicht van ondersteuningsmogelijkheden, zodat betrokkenen eenvoudiger de juiste weg kunnen vinden.
2. Ontwikkeling van een folderreeks over deelonderwerpen rondom dementie, zoals het belang van bewegen, de invloed van muziek, het organiseren van het eigen sociale netwerk en actief blijven meedoen.
3. Organisatie van voorlichtingsbijeenkomsten voor een breed publiek, aangevuld met een lokale mediacampagne om het nieuwe (voorlichtings)materiaal onder de aandacht te brengen.
4. Start van een wervingsprogramma voor ervaren (ex-)mantelzorgers die nieuwe mantelzorgers willen coachen en trainen. Voor deze groep worden coachingstrainingen en train-de-trainer trainingen aangeboden. Daarnaast wordt een training ontwikkeld en aangeboden voor mantelzorgers.
5. Doorontwikkeling van Stichting Odensehuis Assen van inloophuis naar kenniscentrum voor beginnende dementie in Assen, in nauwe samenwerking met relevante organisaties.

6. Inventarisatie van bestaande en potentiële beweegmogelijkheden voor mensen met dementie in Assen, gezien het grote belang van beweging voor deze doelgroep.
7. Inventarisatie van activiteiten in alle Assense wijkcentra gericht op ouderen en mensen met dementie. Voor vrijwilligers en medewerkers die deze activiteiten organiseren, worden desgewenst trainingen aangeboden.
8. Voorbereiding van de start van DemenTalent in Assen. DemenTalent richt zich op vrijwilligerswerk door mensen met dementie. De voorbereiding omvat het vinden van rolmodellen, structurele inbedding binnen de Assense dementiezorg, het verkrijgen van bestuurlijk draagvlak en het realiseren van structurele financiering.

Proces

Aan het begin van het project is langs diverse belangrijke organisaties in Assen een verkennende ronde gemaakt. Hieruit bleek dat er geen behoefte was aan een apart bestuurlijk overleg voor dit project, maar vooral aan goede onderlinge afstemming over de verschillende onderdelen van het projectplan. Daarom zijn er binnen dit project geen nieuwe organisatorische overlegstructuren ingericht en is gebruikgemaakt van bestaande overlegvormen. Gedurende het gehele project hebben met veel organisaties inhoudelijke afstemmings- en overlegmomenten plaatsgevonden. Bijvoorbeeld ook met een groep verpleegkundigen van de geheugenpoli van het Wilhelmina Ziekenhuis, onder andere betrokken bij hun project rond het dementievriendelijke ziekenhuis.

In de maandelijkse bestuursvergaderingen van het Odensehuis Assen stond aan de hand van een terugkoppelingsmemo dit project steeds op de agenda. In dit bestuur participeren ook een casemanager dementie en de voorzitter van de regionale afdeling van Alzheimer Nederland participeren. Er zijn meerdere individuele en groepsgesprekken geweest met bezoekers van het Odensehuis en de daar werkzame vrijwilligers.

Gedurende het project was de projectcoördinator in de regel ook aanwezig bij het regionale overleg van alle casemanagers, waar dit project ook meermaals geagendeerd werd.

Vanuit het project zijn vele bijeenkomsten georganiseerd, zoals:

- Meedenkbijeenkomsten voor mensen met dementie en mantelzorgers;
- Een ronde-tafel-gesprek over DemenTalent;
- Voorlichtingsbijeenkomsten in wijkcentra;
- Trainingsbijeenkomsten voor mantelzorgers;
- Trainingsbijeenkomsten voor vrijwilligers;
- Het (slot)symposium op 3 december 2025.

Gedurende het gehele project is intensief contact en afstemming geweest met mensen met dementie en hun mantelzorgers. Hun ervaringen en perspectieven vormden een belangrijke basis voor de uitvoering van het project.

Tijdens de projectperiode zijn in totaal vier nieuwsbrieven per e-mail verspreid. Het bereik van deze nieuwsbrieven nam gaandeweg toe. Daarnaast werden de nieuwsbrieven door veel ontvangers doorgestuurd naar geïnteresseerden binnen hun eigen organisatie, wat zorgde voor een verdere verspreiding.

Aan deze ZonMw-subsidieregeling namen in totaal 33 gemeenten deel. Vanuit ZonMw werden regelmatig uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd. Vanuit Assen is hier consequent aan deelgenomen, zowel om inspiratie op te doen als om andere projecten te inspireren. Daarnaast vindt er een Drents overleg plaats tussen alle gemeenten, waarin Assen regelmatig ervaringen en inzichten uit dit project heeft ingebracht.

Personele inzet

Wekelijks vond een werkoverleg plaats tussen Floor Los, projectleider namens de gemeente Assen, en Ruud Dirkse, projectcoördinator vanuit het Odensehuis. Floor besteedde gemiddeld twee uur per week aan het project, terwijl Ruud hier 24 uur per week aan werkte. Voor communicatieondersteuning is op freelancebasis gebruikgemaakt van communicatiespecialist Paul Sluis. Voor diverse organisatorische zaken, zoals de organisatie van het symposium over dit project op 3 december 2025 is op freelancebasis gebruik gemaakt van de diensten van iemand uit Assen die hier veel ervaring mee heeft, Anita Ter Veld.

Symposium

Op 3 december vond een (slot)symposium plaats van dit project. Er waren ruim 60 aanwezigen: mantelzorgers, professionals en mensen met dementie. Wethouder Jan Broekema opende de bijeenkomst en benadrukte het belang van een dementie-inclusieve samenleving in Assen. Ruud Dirkse presenteerde de projectresultaten en gaf een doorkijk naar de komende jaren. Daarnaast deelde een deelnemster van de training ‘Haperende hersenen en dan...’ haar persoonlijke ervaringen.

De bijeenkomst bood verder drie interactieve workshops, geïnspireerd op de bevindingen van het project:

- Dementie-inclusieve wijkcentra.
- Lerend vermogen van mensen met dementie.
- Omdenken! Hoe zorg dat we op een positieve manier kijken naar dé mogelijkheden bij dementie.

2. Concrete resultaten

In dit hoofdstuk van de rapportage blikken wij terug op de verschillende inhoudelijke activiteiten van het project. Tijdens de projectperiode zijn zeven interventies uitgevoerd. Hieronder volgt een overzicht van deze interventies, inclusief de behaalde resultaten.

a. Website

Op basis van een inventarisatie onder de doelgroep, is een voorlopige opzet gemaakt voor de inhoud van de nieuwe website. Uit deze inventarisatie bleek dat er vooral behoefte was aan een echt Assense site. Informatie toegespitst op het 'vinden van de weg' in Assen, opgehangen aan inhoudelijke thema's. Dit op Assen toespitsen werd ook nog eens bevestigd in een overleg met het dementienetwerk voor heel Drenthe, die ook bezig was met een nieuwe website. Mede hierom is als URL voor de website gekozen voor

www.dementie-assen.nl

Vervolgens zijn meerdere bedrijven benaderd voor de bouw van de website, waaruit een selectie is gemaakt. Gekozen is voor een partij met ruime ervaring in het ontwikkelen van websites voor deze doelgroep, die bovendien beschikt over de benodigde certificeringen op het gebied van toegankelijkheid. Vervolgens werd de website steeds meer inhoudelijk gevuld. In mei werd een eerste versie van de website gelanceerd. In de daaropvolgende maanden is de website continu geoptimaliseerd op basis van gebruikersreacties en analyses van het bezoekersverkeer. De website heeft tot veel positieve reacties geleid.

De sitemap ziet er als volgt uit:

- [Home](#)
- [Informatie](#)
 - [Wat is dementie](#)
 - [Tips bij dementie](#)
 - [Alzheimercafé](#)
 - [Websites](#)
 - [Boeken](#)
 - [Hulpmiddelen](#)
 - [Wonen en dagbesteding](#)
 - [Dagbesteding](#)
 - [Woonlocaties](#)
 - [Financiering Dementiezorg](#)
 - [Gemeentelijk beleid](#)
 - [Downloads](#)
- [Wie kan mij helpen?](#)
 - [Casemanagers Dementie](#)

- [Huisartsen](#)
 - [Wijkteams](#)
 - [Individuele begeleiders thuis](#)
 - [Andere beroepskrachten](#)
 - [Vrijwilligers](#)
- [Meedoen](#)
 - [Bewegen](#)
 - [Muziek](#)
 - [Sociaal contact](#)
 - [DemenTalent](#)
 - [\(Klein\) kinderen](#)
 - [Verenigingen](#)
 - [Wijkcentra](#)
 - [Leren door mensen met dementie](#)
 - [Video's lerend vermogen](#)
 - [Faalangst, initiatiefloosheid en depressies](#)
 - [Prikkels](#)
 - [Vervoer](#)
 - [Vakanties](#)
- [Mantelzorg](#)
 - [Training & coaching](#)
 - [Tips voor mantelzorgers](#)
 - [Mantelzorgwebsite & Mantelzorg-app](#)
 - [Spreekuur](#)
 - [Lotgenotencontact](#)
 - [Vervangende zorg \(respijtzorg\)](#)
- [Inloophuis](#)
- [FAQ](#)
 - [Mijzelf als persoon met dementie](#)
 - [Familie/vrienden](#)
 - [Professionals](#)
- [Over ons](#)
 - [ANBI](#)
 - [Bestuur](#)
- [Actueel](#)
- [Contact](#)

Kortom, een enorme inspiratiebron voor mensen met dementie, familieleden en professionals. Het belangrijkste uitgangspunt van de website is dat de toonzetting bezoekers stimuleert tot (zelfstandige) actie.

De website biedt een uitgebreid netwerk van links, zodat bezoekers direct toegang hebben tot de relevante webpagina's van Assense organisaties. Hiermee wordt

voorkomen dat informatie wordt gedupliceerd op de website. Daarnaast is er een directe link naar gemeentelijke voorzieningen, waarmee bezoekers deze eenvoudig kunnen aanvragen. Ook zijn diverse relevante documenten direct te downloaden. Omdat het een nieuwe website betreft, zijn de volgende acties ingezet om de vindbaarheid voor inwoners van Assen te vergroten.

1. Alle webpagina's bevatten op de achtergrond relevante informatie en aanduidingen voor zoekmachines.
2. Er zijn in Assen op relevante plekken duizenden A5-flyers verspreid en honderden A3 affiches over de website opgehangen, met als kop: 'Alles over dementie op één plek'.
3. Casemanagers dementie en gemeentelijke WMO-consulenten zijn gevraagd de flyers uit te delen tijdens huisbezoeken.
4. Er is aandacht aan de website besteed in de Asser Courant en in meerdere weekkranten.
5. Relevante organisaties zijn gevraagd aandacht te besteden aan de website in hun eigen (digitale) media.
6. Gedurende een periode van een half jaar zijn gerichte online advertentiecampagnes ingezet ter promotie van de website.

Sinds de lancering is de website door circa 4.000 unieke bezoekers bezocht, waarvan een groot deel meerdere malen is teruggekeerd.

In december is het logo van Vaart Welzijn toegevoegd aan de website, naast die van de Gemeente en het Odensehuis.

b. Folders

Rond de zomervakantie van 2025 is, op basis van inventariserende gesprekken met betrokkenen, bepaald welke thema's als eerste inhoudelijke folders ontwikkeld zouden worden. Hieruit kwamen de volgende drie onderwerpen naar voren:

- Muziek
- Bewegen
- De training voor mantelzorgers 'Haperende hersenen en dan...'

Gekozen is voor folders op A5-formaat, met informatie op hoofdlijnen en een toonzetting die uitnodigt tot actie. Elke folder bestaat uit 4 pagina's, waarbij de achterzijde verwijst naar relevante pagina's op www.dementie-assen.nl, inclusief een QR-code voor snelle toegang tot aanvullende informatie.

Direct na het verschijnen zijn de folders verspreid via het Odensehuis, het ziekenhuis, de wijkcentra en casemanagers in Assen, met een eerste oplage 5.000 exemplaren.

Er is bewust gekozen om een tweede groep van drie folders pas later te ontwikkelen zodat er meer input over de inhoud kon worden verzameld, onder andere van deelnemers aan trainingen en aanwezigen bij meedenkbijeenkomsten.

Op basis van deze inventarisatie zijn in december 2025 de volgende folders ontwikkeld:

- Slimme hulpmiddelen
- Het lerend vermogen van mensen met dementie
- De website www.dementie-assen.nl

Ook deze drie folders kennen een eerste oplage van 5.000 exemplaren en hebben een vergelijkbare opzet en vormgeving.

Daarnaast zijn in december speciale folderrekken ontwikkeld en besteld, waarin alle zes de folders overzichtelijk kunnen worden geplaatst. Deze rekken worden in januari 2026 door vrijwilligers gevuld en geplaatst op relevante plekken in Assen, zoals:

- Geheugenpoli ziekenhuis
- Bibliotheek
- Gemeentehuis
- Alzheimercafé
- Odensehuis
- Wijkcentra
- Dagbestedingslocaties voor mensen met dementie
- Vaart Welzijn
- ROC
- Antjes Taverne
- Gemeentehuis

- Verpleeghuizen/woonzorgcentra

Net als op de website staan op de folderrekken de logo's van de Gemeente Assen, het Odensehuis en Vaart Welzijn. Bovenaan de folderrekken staat:

Samenleven met dementie.

Alle info op één plek.

www.dementie-assen.nl

c. Voorlichtingsbijeenkomsten

Conform planning zijn er 5 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, in de maanden november/december. Deze zijn gehouden op de volgende plekken:

- Het Markehuus (Peelo)
- De Maasstee (Pittelo)
- De Componist (componistenbuurt)
- De Dissel (Marsdijk)
- Antjes Taverne (Centrum)

Werving voor de bijeenkomsten liep via de coördinatoren van de betrokken locaties.. Vanuit deze locaties werden aankondigingen in de wijk of buurt verspreid en in stond bovendien een aankondiging in de wijkkrant. De bijeenkomsten vonden op wisselende tijdstippen plaats, soms in de ochtend en soms juist in de avond. In totaal hebben enkele tientallen mensen deelgenomen, wat lager was dan verwacht. Navraag bij de organisatoren leverde geen eenduidige verklaring op. Mogelijke redenen waren een volle agenda van bewoners, terughoudendheid om over een gevoelig onderwerp te praten of het gevoel al voldoende kennis te hebben. Bijeenkomsten die samenvielen met bestaande sociale momenten (voor ouderen) zoals een gemeenschappelijk koffiemoment, hadden de hoogste opkomst.

Tijdens de bijeenkomsten werd aandacht besteed aan:

- Het project en de belangrijkste bouwstenen (o.a. website en de training voor mantelzorgers)
- Wat is dementie (onderliggende ziektes, genezing en behandeling, belang van maatwerk, omgangstips)
- Nieuwe (wetenschappelijke) inzichten:
 - Mensen met dementie kunnen leren
 - Dementie is niet alleen achteruitgang, gevoel gaat erop vooruit
 - Belang van bewegen en actief zijn
 - Belang van sociale contacten
 - Prikkels
 - DementTalent

- Licht, natuur, leefstijl, natuur/groen

De bijeenkomsten waren bewust wederkerig van opzet. Daardoor ontstonden waardevolle gesprekken. Na afloop gaven aanwezigen aan positief verrast te zijn door de positieve insteek en de nieuwe inzichten die zij hadden opgedaan.

d. Werving ervaren (ex) mantelzorgers

In de periode maart-juli 2025 heeft een werving plaats gevonden naar ervaren (ex)-mantelzorgers voor drie rollen:

- Trainen van beginnende mantelzorgers,
- Coachen van beginnende mantelzorgers,
- Meedenken over het project.

Het doel was om de ervaring en kennis van mantelzorgers actief in te zetten en over te dragen aan andere, met name beginnende, mantelzorgers. Voor de werving is een wervingsflyer ontwikkeld, is twee keer gesproken tijdens het casemanagers-overleg met het verzoek om mee te werven, is een bericht verstuurd via de speciale app voor Assense mantelzorgers (de Valtas-app) en zijn de mantelzorgconsulenten van Vaart Welzijn betrokken bij het wervingsproces.

Met name van het werven via casemanagers hadden wij veel verwacht, maar al snel bleek dat zij meestal vanwege de AVG geen contactgegevens meer hadden van ex-mantelzorgers die zij begeleid hadden. Via de mantelzorgapp bleken geen push berichten gestuurd te kunnen worden naar geregistreerde mantelzorgers van mensen met dementie. Wel is de wervingsflyer in de app geüpload.

Uiteindelijk melden zich zes ex-mantelzorgers als potentiële trainer, waaronder twee vrijwilligers van het Odensehuis. Met hen zijn persoonlijke gesprekken gevoerd, waaruit bleek dat meerdere kandidaten eerst zelf de training wilden volgen voordat ze definitief als trainer aan de slag wilden gaan. Zij wilden beter zicht hebben waar zij 'ja' tegen zeiden. Daarom is besloten het inwerken van nieuwe trainers aan te passen: geen train-de-trainer traject, maar meelopen met de ingeplande trainingsgroepen. In december 2025 hebben drie beoogd trainers definitief 'ja' gezegd tegen de rol van trainer. Bij hun eerste trainingssessie willen ze wel dat iemand meeloopt en meekijkt.

Voor de coaching van mantelzorgers heeft de werving, ondanks de diverse inspanningen, geen kandidaten opgeleverd. Niemand gaf aan een coachende rol te willen vervullen. Daarom is besloten om coaching vooralsnog te parkeren.

e. Training voor mantelzorgers

De training 'Haperende hersenen en dan...' is naar Assen gehaald. Dit was een bestaande training ontwikkeld in Ooststellingwerf (door een werkgroep onder

coördinatie van Ruud Dirkse). De training en de trainershandleiding zijn omgebouwd naar de Assense situatie.

Rond de zomer heeft de werving voor de training “Haperende hersenen en dan” plaats gevonden, met in totaal 25 aanmeldingen. Alle deelnemers hebben een persoonlijk intakegesprek gehad. Voor de werving zijn verschillende kanalen gebruikt: casemanagers benaderden hun cliënten, er werd geworven via de nieuwe dementie website, de mantelzorg-app en de nieuwsbrief gericht op zorg- en welzijnsprofessionals. Daarnaast verscheen in juli een artikel over de training in de Asser Courant. Dit laatste was meteen terug te zien in de aanmeldingen.

De nadruk tijdens de werving lag op het praktische karakter van de training: deelnemers krijgen handvatten om zelf problemen aan te pakken en op te lossen, in plaats van algemene voorlichting over dementie. Ook het programma van de training is verspreid zodat deelnemers vooraf een goed beeldt van de training konden vormen:

Blok 1

	Inhoud
Dagdeel 1	• Uitgebreid kennismaken • Wat is dementie
Dagdeel 2	• Aandacht voor jezelf als mantelzorger (o.a. anticiperend rouwen en omgang met eigen emoties) • Tips om het zo lang mogelijk vol te houden
Dagdeel 3	• Communicatie met persoon met dementie • Kunst van het verleiden
Dagdeel 4	• Ontstaan van gedrag • Beïnvloeden van gedrag (tips en tricks), verdieping in blok 2.

Blok 2

Dagdeel 5	• Lerend vermogen van mensen met dementie ○ Waarom kunnen mensen met dementie leren? ○ Te gebruiken methodes ○ Belang van observeren en doelen stellen
Dagdeel 6	• Aan de slag met lerend vermogen ○ Inspirerende filmpjes ○ Oefenen met praktijkvoorbeelden
Dagdeel 7	• Beïnvloeden van gedrag (verdieping van dagdeel 4) • Belang van bewegen en actief zijn

Dagdeel 8	• Samenwerken (binnen familie, met professionals) • Ruimte voor andere onderwerpen die leven in trainingsgroep
-----------	--

Begin september waren er via het aanmeldingsformulier op www.dementie-assen.nl 25 aanmeldingen. Met ieder van hen vond een persoonlijk intakegesprek plaats. Aan de hand van deze intakegesprekken trokken enkele aangemelde personen zich terug. Tegelijkertijd bleek dat meerdere aanmelders graag nog een familielid meenamen, om zo meer steun aan elkaar te hebben. Vervolgens moest de planning gemaakt worden: op welke momenten gaat de training plaats vinden (welke dag van de week, ochtenden, middagen of avonden)? Het lukte helaas niet om deze puzzel rond te maken zodat iedereen mee kon doen. Enkele aangemelde personen kwamen hierdoor op een 'wachttijst' voor een volgende trainingsgroep.

Er zijn twee trainingsgroepen gestart met in totaal 22 kandidaten, bestaande uit een mix van partners, kinderen en enkele andere familieleden van mensen met dementie. Ruud Dirkse was de trainer. Eén groep is gestart op donderdagavond en eentje op de vrijdagochtenden. In de vrijdagochtendgroep vormden partners de meerderheid in de donderdagavondgroep was de meerderheid zoon/dochter. Bijzonder was ook dat één deelnemer door diens partner met dementie min of meer naar de training gestuurd was en dat van een andere deelnemer de partner het Odensehuis bezocht op het moment van de training. Onder de deelnemers zaten in beide groepen meerdere 80-plussers.

Alle deelnemers ontvingen een losbladige trainingsmap die zich in de loop van de training steeds verder vulde, alsmede een exemplaar van het boek 'Handig bij dementie'. Werkvormen wisselden elkaar af, waarbij ook steeds vaker in groepjes eigen casuïstiek werd besproken. De aanwezige beoogd trainers spraken meermaals bijeenkomsten na met Ruud, in verband met hun toekomstige rol.

Na de eerste 4 bijeenkomsten werden deelnemers uitgedaagd te kiezen, ga ik door naar Blok 2, of laat ik het bij het 1^e blok. 16 deelnemers gingen door naar het tweede blok, 6 deelnemers niet. Na afloop kregen alle deelnemers een uitgebreid evaluatieformulier. Gemiddeld werd een 8,3 als rapportcijfer voor de training gegeven. Onder de 6 mensen die na het eerste blok stopten ook een ruime 8. Hun stoppen heeft dan ook niet met de inhoud van de training te maken, maar met de forse tijdsinvestering. In het nog 'open trainingsuur' in het laatste dagdeel kozen beide groepen voor voorlichting over moderne hulpmiddelen en het aanleren van het werken daarmee.

Enkele citaten van deelnemers op het evaluatieformulier:

“Deze kennis over dementie geeft rust.”

“Een goudmijn aan informatie en vaardigheden voor als je maken hebt met iemand met dementie.”

“Mooie training die iedere mantelzorger echt kan hepen. Je krijgt veel tips en trucs en informatie die je helpt deze lastige ziekte beter te begrijpen.”

“Ik ben meer te weten gekomen over dementie, leerbaarheid en hoe ik om kan gaan met mijn vader.”

“Leuk om als mantelzorgers van elkaar te leren en ervaringen uit te wisselen tijdens deze training.”

De overgrote meerderheid van de deelnemers heeft aangegeven het leuk en belangrijk te vinden om elkaar te blijven ontmoeten en zo steun aan elkaar te hebben. Wel graag iets meer ‘uniform qua samenstelling’. Dit gaat zowel over één of twee opfris- of terugkombijeenkomsten, als meer structureel ‘lotgenotencontact’ (zie ook het hoofdstuk over borging/toekomst van deze rapportage).

Omdat er in het najaar 2025 ook nog enkele nieuwe aanmeldingen binnen zijn gekomen, staan er naast mensen voor wie de planning niet uitkwam, inmiddels 8 mensen op de ‘wachtrij’ voor de training.

f. Training vrijwilligers

Naast de training voor mantelzorgers is binnen dit project ook een training voor vrijwilligers ontwikkeld en aangeboden. Aanvankelijk richtte deze zich vooral op vrijwilligers in buurt- en wijkcentra die in contact komen met mensen met dementie. Tijdens de werving bleek echter dat ook vrijwilligers die individueel in de thuissituatie actief zijn evenals enkele vrijwilligers van ‘Automatje’ interesse hadden. Daarom is de doelgroep verbreed naar alle vrijwilligers die mensen met dementie tegenkomen.

Voor de werving is een brief opgesteld die via contactpersonen van buurt- en wijkcentra werd verspreid en daarnaast door Vaart Welzijn naar ruim 300 geregistreerde vrijwilligers is gestuurd (ook al wisten we dat een aanzienlijk deel hiervan geen mensen met dementie tegenkomt).

Deze training is ontwikkeld en verzorgd door drie casemanagers dementie: Karin Duiven, Denise Schirru en Marlien Vedelaar-Schans. De training richtte zich op twee kernpunten:

- Inzicht in wat dementie is en wat eigen (voor)oordelen over dementie zijn;
- Tips in de omgang met mensen met dementie.

Uiteraard binnen de bredere vraag: hoe zorgen we dat mensen met dementie optimaal meedoen? Wat betreft de werkmethoden werd onder andere gebruikgemaakt van een

door de Hogeschool Windesheim ontwikkeld kaartspel, waarmee de casemanagers ook waren getraind. Daarnaast was er veel aandacht voor het inbrengen van eigen casuïstiek door de deelnemers. De training bestond uit twee bijeenkomsten van elk twee uur.

Aanvankelijk was het de bedoeling om twee trainingsgroepen van elk circa twaalf deelnemers te vormen. Helaas zorgden afmeldingen in de dagen voorafgaand aan de training en enkele no-shows ervoor dat het programma voor één van de groepen is aangepast tot een enkele bijeenkomst. De afmeldingen hadden vrijwel altijd te maken met persoonlijke omstandigheden. Aan het eind van de training zijn de deelnemers om feedback gevraagd. Dit leverde louter positieve reacties op.

g. Dementalent

In het projectplan stond bij Dementalent het kwartiermaken centraal. Bij het opstellen van het plan was al duidelijk dat er tijdens de looptijd van dit project nog geen daadwerkelijke start met Dementalent zou plaatsvinden; het ging uitsluitend om de voorbereidingen

.In de eerste maanden van het project lag de nadruk bij het kwartiermaken op twee invalshoeken:

- (bestuurlijk) draagvlak nagaan en verwerven,
- zoeken naar mensen met dementie uit Assen die al vrijwilligerswerk doen (rolmodellen).

Draagvlak

Om inzicht te krijgen in het draagvlak voor Dementalent en dit verder te versterken, zijn gesprekken gevoerd met verschillende betrokken partijen. Hieronder volgt een overzicht van de reacties van casemanagers, bestuurders en andere maatschappelijke organisaties.

In het overleg met casemanagers bleek dat het grootste deel van hen enthousiast was over de mogelijke komst van Dementalent naar Assen. Ook waren er enkele casemanagers die kritischer waren; levert het niet teveel prikkels op en overvragen we mensen met dementie niet? Ook gaven meerdere casemanagers als reactie; “we wisten dat vanuit het Odensehuis al langer plannen waren voor Dementalent, wat leuk dat dit nu in dit project concreter wordt”.

Alvorens een rondgang langs de bestuurders te maken, hebben er gesprekken plaatsgevonden tussen het Zorgkantoor van Zilveren Kruis, de gemeente Assen en de projectcoördinator. Tijdens dit overleg is onder andere de landelijk opgestelde businesscase voor Dementalent, zoals opgesteld door PWC, toegelicht. Daarbij is afgesproken dat in de persoonlijke gesprekken met bestuurders duidelijk kon worden gemaakt dat zowel de gemeente als het Zorgkantoor een start van Dementalent

toejuichen, terwijl er nog geen concrete toezeggingen voor extra financiering konden worden gedaan. Wel is actieve medewerking toegezegd bij het verder onderzoeken van financieringsmogelijkheden.

Voor de gesprekken met bestuurders/directieleden is bewust gekozen voor één op één gesprekken. In alle persoonlijke gesprekken bleek groot draagvlak voor de start met DementTalent. Bij de ouderenzorgorganisaties bleek dat de start goed aansluit bij ontwikkelingen waar zij zelf al mee bezig zijn, zoals andere ondersteuning cliënten, zorgzame samenleving, gemeenschapsvorming en reablement. Wel kwam een verschil op tafel in welke mate men qua intern veranderproces 'klaar is' voor een vervolgstap als DementTalent. Leuk was om te constateren dat bij tal van andere maatschappelijke organisaties, zoals ondernemers, Assen voor Assen en MEE ook heel positieve reacties kwamen. Enkele organisaties hadden via via over de verkenning rond DementTalent gehoord en melden zich spontaan.

Rolmodellen

In de zoektocht van mensen met dementie die in Assen al vrijwilligerswerk doen, waren wij snel succesvol. Bij Interzorg loopt al enige tijd een project van waaruit ongeveer 15 mensen met dementie op jonge leeftijd die in Nieuw Graswijk wonen als vrijwilliger actief zijn. Enkele voorbeelden: op de Zuiderbegraafplaats, voor De Zuivelhoeve, voor een aspergeboerderij, een agrarisch bedrijf, het servicecentrum van Interzorg, basisschool De Cirkel, De Heerenboeren van Rhee, een paardenpensionstal. Omdat dit allemaal mensen betreft die al wat verder in hun dementie zitten, zit hier meer begeleiding op dan bij DementTalent-projecten elders in het land. Dat deze mensen ondanks hun gevorderde dementie laten zien dat zij nog zinvolle bijdragen kunnen leveren, past natuurlijk uitstekend in het gedachtengoed achter DementTalent. Ook in het rondje langs de wijkcentra kwamen wij enkele vrijwilligers met dementie op het spoor. Zo vervult bij de Dissel iemand met dementie een actieve rol bij het onderhoud van de directe omgeving. Bij de Open Hof/Assen Bloeit zijn rond kook- en eetactiviteiten ook mensen met dementie actief als vrijwilliger. Ook binnen het Odensehuis zelf was gedurende een deel van 2025 iemand met dementie actief als vrijwilliger. Ook onder deelnemers aan de training 'Haperende hersenen en dan ...' bleken twee betrokken familieleden met dementie nog vrijwilligerswerk te doen.

Vervolg proces

Op basis van de deze beide procestappen is in augustus een startnotitie over DementTalent in Assen geschreven. Deze zit als bijlage bij deze rapportage, zie bijlage 2. Hier volgt puntsgewijs en in hoofdlijnen de strekking van de startnotitie:

- Er is veel draagvlak voor starten met DementTalent in Assen.
- Er zijn veel positieve ervaringen met andere doelgroepen in Assen, waarop voortgeborduurd kan worden.

- Streven is om in aantal jaar 150-200 mensen met dementie als vrijwilliger actief te krijgen.
- Dit kan volgens de volgende opschalinglijnen bereikt worden:
 1. Mensen met dementie op individuele basis bemiddelen naar vrijwilligerswerk in de samenleving, bij verenigingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven.
 2. Starten van initiatieven waar mensen met dementie groepsgewijs aan de slag gaan: bijvoorbeeld rond opknappen oude gebouwen of groen- en natuuronderhoud.
 3. Stimuleren van 'bedrijfjes' met mensen met dementie als voornaamste werknemer (koffiecorner, catering, hovenier, bonbonnerie e.d.).
 4. Bestaande vrijwilligers bij verenigingen behouden, ook na start van het dementieproces bij betrokkene (niet meer 'wegkijken' maar 'omarmen').
- Om dit te realiseren zijn ongeveer 3,5 Fte aan beroepskrachten nodig.

Op 15 september vond in het gemeentehuis een rondetafelgesprek plaats over deze startnotitie. Ruim 20 organisaties waren hierbij aanwezig. Naast de organisaties waarmee voor de startnotitie gesproken was, onder andere ook beide ROC's, het Werkbedrijf, een grote woningbouwvereniging en andere nieuw betrokken partijen. Ook Vaart Welzijn was aangesloten.

Het gesprek begon met een film over de deelnemers aan het project van Interzorg, wat opnieuw veel enthousiasme opleverde. De startnotitie werd breed onderschreven door de aanwezigen. Vervolgens gaven alle organisaties via plakbriefjes aan wat zij konden bijdragen aan de realisatie van DementTalent in Assen. Dit leidde tot waardevolle onderlinge gesprekken en ideeënuitswisseling.

In de maanden daarna vonden met enkele nieuwe organisaties verkennende gesprekken plaats over DementTalent. Bijvoorbeeld met de binnenstad-manager van Assen die meteen toezegde de mogelijkheden te verkennen van een pop-up snoepwinkel in een leegstaand winkelpand, gerund door mensen met dementie, daarbij begeleid door een bevlogen ondernemer.

Ook vonden meerdere verkenningen plaats over financiering van de benodigde 3,5 Fte personele inzet. Allereerst in de vorm van structurele geldstromen. Hierbij is vooral samen met het zorgkantoor en relevante gemeenteambtenaren de inzet van middelen vanuit de in Eerste en Tweede Kamer aangenomen Wet DOS (Domein Overstijgende Samenwerking) verkend. Geconcludeerd is dat het nog te vroeg is om hier aanspraak op te kunnen maken. Daar komt waarschijnlijk pas na de start van het nieuwe kabinet meer duidelijkheid over.

Omdat er geen doorbraken kwamen rond structurele financieringsmogelijkheden en de datum van 15 december 2025 snel dichterbij kwam, is besloten de financieringsvraag

even 'te parkeren'. Die kan worden opgepakt in een mogelijk volgproject (zie verderop in dit document bij 'borging').

Bij een aantal organisaties is vervolgens informeel verkend of zij vooruitlopend op toekomstige ontwikkelingen rond DementTalent al wel een aantal medewerkers zouden willen laten opleiden tot DementTalent-expert bij de landelijke Stichting DementTalent. Gelet op de eerste positieve reacties is door de kwartiermaker vervolgens een notitie met als titel 'Mogelijke vormgeving organisatie DementTalent in Assen'. Deze notitie is downloadbaar op www.dementie-assen.nl. De notitie is rondgemaild naar de directies van Interzorg, Zorggroep Drenthe, Icare, Accolade Zorg, Actium en Vaart Welzijn, met de vraag of zij intern na willen gaan of het lukt medewerkers te werven voor deze landelijke opleiding. Bij het schrijven van deze rapportage was nog niet bekend in welke mate dat gaat lukken.

3. Bevindingen rond wijkcentra en bewegen

Rond twee onderwerpen bevatte het projectplan geen concrete activiteiten. Het ging hier vooral om een inventarisatie. Deze inventarisatie richtte zich zowel op de huidige stand van zaken als op de kansen die er liggen in Assen. In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de aanpak en de bevindingen op deze twee onderwerpen.

a. Bewegen

Voldoende bewegen is voor ieder mens belangrijk, maar voor mensen met dementie extra belangrijk. Het helpt het ziekteproces te vertragen en werkt preventief op onder andere gedragsproblemen. Het zorgt voor nieuwe verbindingen in de hersenen. Zo kunnen gezonde hersencellen taken van aangetaste hersencellen overnemen. Bewegen heeft daarnaast ook positieve invloed op andere aandoeningen als diabetes, hart- en vaatziekten en botontkalking. Ook draagt bewegen bij aan ontmoetingen en sociale contacten.

De gezondheidsraad heeft op basis van wetenschappelijk onderzoek in Nederland een beweegnorm opgesteld. Voor ouderen, ook met dementie, is deze norm:

150 minuten per week dusdanig intensief bewegen dat je gaat hijgen/zweten
(liefst dagelijks, mag in blokjes van 10 minuten)
plus minstens 2 keer per week spier- en botversterkende oefeningen
gecombineerd met balansoefeningen

Kortom, een heel persoonsgebonden norm. Pas bij het halen van deze norm treden de geschetste positieve effecten op. Uit landelijk onderzoek blijkt dat maar 40% van de ouderen deze beweegnorm haalt. Het percentage mensen met dementie dat deze norm haalt is nog veel lager. Waarschijnlijk is dat in Assen niet anders. Dit is een gemiste kans, gezien de grote en vaak nog onbekende impact die voldoende beweging kan hebben op gezondheid en kwaliteit van leven.

Er wordt in Assen veel aan beweegstimulering gedaan. Hierbij zijn Vaart Welzijn en Assen Sportstad de kartrekkers. Zij werken samen in Assen Actief. Binnen Assen actief zijn op dit moment 13 medewerkers werkzaam die sporten en bewegen voor alle inwoners stimuleren.

Tot op heden is vanuit Assen Actief en vanuit Vaart Welzijn en Sportstad Assen nog niet gewerkt aan specifieke beweegstimulering voor mensen met dementie. Wel zijn er specifieke beweegstimuleringsprogramma's gericht op ouderen. Zo draaien er momenteel rond de 30 groepen Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO). In enkele van deze groepen nemen ook iemand met dementie deel.

In Assen draait vanuit Vaart Welzijn ook het programma 'Bewegen op recept', gelieerd aan het programma 'Welzijn op recept'. Via dit project worden wel de nodige ouderen bereikt, maar slechts mondjesmaat mensen met dementie. Ook hier zien we dat thuiswonende ouderen met dementie lastig te vinden zijn.

Bij een aantal sportverenigingen is er specifieke aandacht voor ouderen. In Assen bestaan bijvoorbeeld Old Stars Tennis en Tafeltennis, evenals Walking Football. Voor zover bekend nemen hier geen mensen met dementie aan deel. Ook worden er in Assen vanuit het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) jaarlijks veel valpreventietrainingen georganiseerd, waaraan circa 120 mensen deelnemen. Ook hierbij wordt niet actief geregistreerd of deelnemers te maken hebben met dementie. Verwachting is dat hier geen mensen met dementie aan deelnemen. Dit terwijl mensen met dementie juist een verhoogd valrisico hebben.

Dementie is de verzamelnaam voor 50 onderliggende ziektebeelden. Voor één van die ziektebeelden, Parkinson, zijn er wel specifieke programma's. Gespecialiseerde fysiotherapeuten spelen hier een belangrijke rol in. Hieraan doen enkele tientallen mensen mee.

Ook zijn er in Assen dansactiviteiten, speciaal gericht op mensen met Parkinson. Die vloeien voort uit landelijke programma's als Dance voor Health, waarvan wetenschappelijk de positieve effecten bij mensen met Parkinson zijn aangetoond. In Assen draait voor mensen met Parkinson ook het programma 'Zing je fit', waarin een link wordt gelegd tussen zang en beweging.

Vanuit het Leger des Heils zijn er in Assen ook specifieke beweeg- en activeringprogramma's voor kwetsbaren waar zij mee/voor werken. De verwachting is dat hieraan ook enkele mensen met dementie deelnemen.

In het Odensehuis, maar ook in de locaties voor geïndiceerde dagbesteding bij dementie (De Donk, De Welkom en Nieuw Graswijk) is wel specifieke aandacht voor bewegen door bezoekers. Hetzelfde geldt voor Groenzorg in Norg, waar ook meer dan 30 Assenaren aan geïndiceerde dagbesteding meedoen. Vanuit het Odensehuis gaan periodiek ook bezoekers gezamenlijk naar 'Het danspaleis'.

Voor de ongeveer 300 mensen met dementie die in Assen niet meer thuis wonen, maar in een verpleeghuis/woonzorglocatie, is wel gerichte aandacht voor bewegen. Icare, Interzorg, Zorggroep Drenthe en Accolade hebben allen zowel gespecialiseerde fysiotherapeuten en beweegagogen in dienst. Binnen de Herbergier Assen is veel aandacht voor bewegen door bewoners.

Bij diverse verpleeghuizen/woonzorgcentra staan duo-fietsen, zodat familieleden en vrijwilligers met bewoners kunnen gaan fietsen. Voor de 1.100 thuiswonenden met dementie is het lastiger deze duo-fietsen te gebruiken. Daarom is het fijn dat er voor thuiswonende mensen met dementie ook een drietal duo-fietsen in Assen staan, die

geleend kunnen worden. Het beheer hiervan zit bij DuoFietsenAssen, van waaruit ook korte trainingen voor familieleden, vrienden en vrijwilligers van mensen met dementie gegeven worden.

Op 25 september 2025 is in Assen een vergeet-me-niet-pad geopend. Deze herkenbare route start en eindigt bij verpleeghuis Arendstate, op de Groningerstraat.

Omdat er van collectieve beweegstimulering voor thuiswonende mensen met dementie in Assen op dit moment geen sprake is, zijn het nu vooral familieleden die deze beweegstimulering op meer individuele basis doen. Hiervan zijn we tijdens dit project diverse voorbeelden tegengekomen, zoals:

- Mensen met dementie die alleen of samen met een familielid regelmatig een sportschool bezoeken;
- Mensen met dementie die wekelijks een keer gaan zwemmen, vaak met een familielid.
- Mensen met dementie die dagelijks thuis meedoen aan ‘Nederland in beweging’ het Tv-programma dat uitdaagt tot bewegen. In Drenthe is er ook “Drenthe beweegt samen” een dagelijks tv programma waar valpreventie een onderdeel van uitmaakt.
- Mensen met dementie die regelmatig wandelingen maken met een maatje of met een groepje.
- Mensen met dementie die heel actief zijn met het onderhoud van de eigen tuin.

Mede omdat het nu vooral familieleden en vrienden zijn die mensen met dementie ‘verleiden’ tot bewegen, is er voor gekozen om in het kader van dit project te beginnen met veel voorlichting over het belang van voldoende bewegen bij dementie. Daarom is bewegen een groot onderwerp op www.dementie-assen.nl en gaat één van de folders vanuit dit project over bewegen bij dementie.

Het is overigens van belang om te benadrukken dat zeker voor mensen met dementie bewegen veel verder gaat dan sporten, wandelen en fietsen. Het gaat ook over huishoudelijk werk, dansen, met kinderen actief zijn, hobby’s uitoefenen, in het groen werken en nog veel meer dingen waarvan je kan gaan hijgen en/of zweten.

Bij bewegen voldoende bewegen door mensen met dementie hebben we ook te maken met het overwinnen van initiatiefloosheid en faalangst, twee dingen waar bijna iedereen met dementie in meer of mindere mate mee te maken heeft. Zoals elders in dit rapport geschetst zit bij een deel van mantelzorgers en zorgverleners ook de neiging om teveel uit handen te nemen, een extra reden om juist aan hen veel informatie te geven over het belang van bewegen.

Net als breder rond ‘meedoen’ geldt ook voor bewegen door mensen met dementie dat sommigen dit graag samen doen met lotgenoten maar anderen juist helemaal niet.

Aanbevelingen rond bewegen

Uit de contacten binnen dit project met enkele betrokkenen van Actief Assen blijkt dat zij zich goed realiseren dat mensen met dementie een doelgroep vormen die momenteel onvoldoende in beeld is. Tegelijkertijd hebben we binnen dit project veel bereidheid en enthousiasme ervaren om actief aan de slag te gaan met beweegstimulering specifiek voor mensen met dementie.

De volgende suggesties en ideeën zijn vanuit dit project verzameld om de beweegstimulering van mensen met dementie te bevorderen:

1. Ga met relevante (sport)verenigingen het gesprek aan om naar analogie van de G-sport ook speciale activiteiten voor mensen met dementie te organiseren (D-sport?). Bijvoorbeeld rondom tennis zijn elders in het land hiervan al mooie voorbeelden.
2. Wij hebben bij vertegenwoordigers van enkele Assense bedrijven al bereidheid gehoord dat zijn één of meer beweegactiviteiten voor mensen met dementie willen 'adopter'. Ook hier zijn elders in het land al voorbeelden van, bijvoorbeeld 'lunchwandelen' met mensen met dementie, samen de buurt opknappen, e.d.
3. Stimuleer het gebruik van apps als 'ommetje'.
4. Werf actief ook mensen met dementie voor MBvO en train de docenten MBvO in de deelname van mensen met dementie aan hun groepen. Overweeg om één of meer groepen MBvO speciaal voor mensen met dementie in te gaan richten.
5. Kijk of de gevarieerde aanpak rond Parkinson ook te vertalen is naar andere ziektebeelden behorend tot dementie.
6. Ontwikkel samen leuke programma's gericht op thuiswonende mensen met dementie, die te maken hebben met verbinding aken. Bijvoorbeeld stimuleer dat mensen die een hond uitlaten, regelmatig iemand met dementie meenemen. Deze kan het uitlaten dan ook af en toe overnemen.
7. Denk na over het verbinden van generaties rond het thema bewegen.
8. Zorg dat er meer duo-fietsen beschikbaar komen voor mensen met dementie en die beter verspreid zijn over de stad. Nu staan de leen-duofietsen in Assen Oost en Peelo.
9. Maak naar de sportschool of zwembad gaan laagdrempeliger, wellicht ook in financiële zin.
10. Start een specifiek project rond beweegmaatjes.
11. Blijf je realiseren dat bewegen breder is dan sporten, wandelen en fietsen. Stimuleer al dan niet gezamenlijk tuinieren, groenonderhoud, opknapwerk.
12. Benoem mensen met dementie als specifieke doelgroep voor 'Bewegen op recept' en doe dit samen met de 'uitschrijvers' van deze recepten; huisartsen, fysiotherapeuten, psychologen, casemanagers e.d.

13. Heroverweeg om binnen de gemeente 'Powerfull aging' te gaan toepassen rond aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning, aanschaf hulpmiddelen als scootmobielen e.d.
14. Creëer op meerdere plekken in de stad plekken waar senioren en mensen met dementie kunnen bewegen. Bijvoorbeeld de 'Olga Commandeur pleintjes'. Koppel dit aan de aanpak BOSS rond speel- en beweegplekken voor kinderen/jongeren. Of andersom: maak de BOSS-aanpak "ouderen en dementie-inclusief".

b. Wijk- een buurtcentra

Het tweede onderwerp met een meer inventariserend karakter in dit project betreft de buurt- en wijkcentra. In welke mate spelen zij op dit moment een rol bij meedoen aan de samenleving door mensen met dementie? En welke aanbevelingen zijn er op dat vlak?

Om hier zicht op te krijgen is vanuit dit project een rondje gemaakt langs een groot aantal van de Assense buurt- en wijkcentra. Ook hebben wij gesproken met enkele mensen betrokken bij 'Mijn buurt Assen'.

Zoals elders in dit rapport al geschetst, is het onwenselijk dat mensen met dementie alleen maar meedoen aan activiteiten specifiek voor hen. Juist meedoen met veel bredere activiteiten, waarin het mens zijn centraal staat, is belangrijk in een dementie-inclusieve samenleving. Tegelijkertijd weten we ook dat een deel van de mensen met dementie het juist fijn vinden als er ook activiteiten zijn specifiek voor mensen met dementie.

Uit de bevindingen blijkt dat mensen met dementie deelnemen aan activiteiten in alle wijkcentra. Tegelijkertijd gebeurt dit nog maar in beperkte mate, meestal gaat het per wijkcentrum om enkele deelnemers.

De reguliere activiteiten in wijkcentra waaraan mensen met dementie deelnemen, vallen grofweg in twee categorieën:

- specifieke inloopactiviteiten gericht op ouderen, zoals koffieochtenden die in de meeste wijkcentra plaats vinden;
- activiteiten van verenigingen en andere organisaties die ruimtes gebruiken in de wijkcentra. Bijvoorbeeld een koor of muziekgezelschap, yoga, de eerdere genoemde groepen MBvO.

Naast de reguliere, vaak wekelijkse activiteiten, spraken meerdere wijkcentra uit dat zij rond meer incidentele activiteiten, zoals een wijkmaaltijd of een kerstmarkt verwachten dat er ook wijkbewoners met dementie bereikt worden.

In onze gesprekken in wijkcentra merkte wij ook dat het per wijkcentrum ontzettend verschilde wat men wist over het bereiken van mensen met dementie. In sommige wijkcentra heeft men maar beperkt zicht op de deelnemers aan activiteiten in gehuurde

ruimtes, terwijl op andere plekken veel meer de activiteiten door het wijkcentrum of de wijkvereniging zelf georganiseerd wordt en er daardoor meer zicht is op achtergronden van deelnemers. Ook is het gelukkig zo, dat men het maar ten dele weet, omdat mensen gelukkig niet herkenbaar zijn als iemand met dementie.

Vanuit vrijwel alle wijkcentra is naar voren gebracht dat men graag wat meer wil betekenen voor wijkbewoners met dementie. Overal werd echter aangegeven dat men nog niet precies weet wat dit inhoudt en hoe dit het beste kan worden aangepakt. Een geluid dat we ook hoorden en waar we ons wat bij kunnen voorstellen is “als mensen met dementie grootschaliger gaan meedoen aan reguliere activiteiten, vinden mensen zonder dementie dat dan nog wel leuk”? Kortom er spelen best wel een aantal lastige vraagstukken die vragen om een weloverwogen aanpak, met draagvlak van de buurt/wijk zelf. Hiervoor kan inspiratie worden opgedaan elders in Nederland, want dit vraagstuk speelt natuurlijk niet alleen in Assen. Vanuit Alzheimer Nederland, Movisie en Nederland zorgt voor Elkaar zijn al diverse mooie voorbeelden verzameld. Ook vanuit ZonMw-projecten in het kader van deze subsidieregeling zijn er inspirerende voorbeelden.

Eén wijkcentrum in Assen heeft al wel gerichte plannen, waarin ook mensen met dementie een rol spelen: de Zorgzame Buurt Assen Oost. Hierbij wordt voortgeborduurd op de ervaringen vanuit Assen Bloeit van de afgelopen jaren. In die afgelopen jaren is het gelukt om specifieke groepen kwetsbare inwoners te bereiken en te laten meedoen. Niet alleen meedoen aan die activiteiten, maar ook deelname aan de organisatie hiervan. Niet ziektebeelden centraal, maar het mens zijn. Niet voor niets melden wij eerder in dit rapport bij DementTalent al Assen Bloeit als mooi voorbeeld. Assen Bloeit zou graag aan de gang gaan met een soort van wijkgericht ‘Restaurant misverstand’ waar mensen met dementie zowel koken als eten, al dan niet gemengd met andere doelgroepen.

In het plan rond Zorgzame Buurt Assen Oost zitten een aantal essentiële uitgangspunten, zoals:

- het ‘eigenaarschap’ bij bewoners zelf; het is van wijkbewoners, niet voor wijkbewoners
- een netwerk van buurtverbinders op straatniveau
- aandacht voor mantelzorg

In Zorgzame Buurt Assen Oost werken onder andere Assen Bloeit en Vaart Welzijn samen. Wijkvereniging Marsdijk was in onze contacten ook heel uitgesproken in haar wens om meer te willen betekenen voor inwoners met dementie. Het is mooi om te zien dat de wijkvereniging en Assen Bloeit elkaar in Marsdijk hebben gevonden en nu samenwerken.

Rudolf Setz, directeur van Assen Bloeit en projectleider Zorgzame buurten, verzorgde op het symposium van dit project op 3 december een workshop over Dementie-inclusieve wijkcentra.

4. Uitgesproken wensen naar de toekomst

Tijdens de uitvoering van dit project hebben ontzettend veel individuele en groepsgewijze contacten plaats gevonden. In veel van die contacten gaven mensen gevraagd en ongevraagd aan wat er ,naast alles wat er al is en op de rails wordt gezet, in Assen nog meer nodig is om mensen met dementie en mantelzorgers actief te laten zijn in de samenleving.

Deze uitgesproken wensen hebben we verzameld en gebundeld. Het volgende is naar voren gebracht:

1. Lotgenotencontact voor mantelzorgers van mensen met dementie.

In Assen is momenteel nog geen specifiek lotgenotencontact voor mantelzorgers van mensen met dementie. Hieraan bestaat echter een grote behoefte, niet alleen onder deelnemers aan de training '*Haperende hersenen en dan...*', maar ook bij andere mantelzorgers. Vaart Welzijn organiseert wel een algemene lotgenotengroep voor mantelzorgers, maar er is duidelijke behoefte aan contact met mensen die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Daarom is op meerdere momenten en locaties de wens uitgesproken om direct te starten met meerdere lotgenotengroepen. Tijdens het slotsymposium werd daarnaast de wens geuit voor een lotgenotengroep voor mantelzorgers van mensen met dementie op jonge leeftijd. Inmiddels is duidelijk dat hiervoor een provinciale lotgenotengroep bestaat, die wordt ondersteund vanuit Nieuw Graswijk.

2. Lotgenotencontact en trainingen voor mensen met dementie. Er is behoefte aan trainingen voor mensen met dementie die gericht zijn op acceptatie van en omgang met de eigen ziekte. Deze ondersteuning is met name van belang in het beginstadium van dementie. Het is wenselijk om deze trainingen (deels) te laten verzorgen door ervaringsdeskundigen, zodat lotgenoten van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen ondersteunen.

3. Slimme hulpmiddelen en Dementheek.

Er bestaat nog veel onbekendheid met slimme hulpmiddelen die kunnen bijdragen aan het veraangenamen van het leven van mensen met dementie. Daarom is regelmatig de wens geuit om in Assen een hulpmiddelencentrum of Dementheek te realiseren. In een dergelijk centrum kunnen mensen kennismaken met de mogelijkheden, hulpmiddelen tijdelijk lenen en uitproberen en ontdekken welk hulpmiddel het beste past bij de persoon en de specifieke situatie. Daarbij gaat het nadrukkelijk om meerdere varianten, zoals verschillende telefonieoplossingen, dwaaldetectiesystemen, geheugensteuntjes en medicatiehulpmiddelen. Aansluitend zouden huur- en aanschafmogelijkheden aangeboden kunnen worden. Daarnaast is er behoefte aan duidelijke

voorlichting, bijvoorbeeld in de vorm van informatieve filmpjes over het gebruik en de inzet van deze hulpmiddelen.

4. Voorzorgcirkels en vergelijkbare concepten

Het idee is om 'voorzorgcirkels' of een vergelijkbaar concept te introduceren in Assen. Hierbij gaat het er om dat mensen dagelijks in kleine verbanden (bijvoorbeeld enkele straten) naar elkaar omzien. Dit kan een waardevolle eerste opstap zijn naar zorgzame buurten en sluit goed aan bij de beweging richting Buurtkracht.

5. Ondersteuning bij het organiseren van eigen sociale netwerken

Dit omvat het begeleiden van familiegesprekken, het doorbreken vraagverlegenheid bij mantelzorgers en het inzetten van methodieken zoals netwerkcirkel of vergelijkbare instrumenten om het sociale netwerk van mensen met dementie actief te versterken.

6. Meer intergenerationele activiteiten

Meer activiteiten waarbij verschillende generaties elkaar ontmoeten zijn van groot belang juist ook voor mensen met dementie.

7. Competities en spelactiviteiten

Het organiseren van wedstrijden of competities tussen Odensehuis en dagcentra, zoals sjoelkampioenschappen, bevordert niet alleen ontmoeting en plezier, maar zorgt ook voor kruisbestuiving tussen organisaties en voor uitdagende interactie tussen verschillende doelgroepen.

8. Meerjarige campagne rond beeldvorming dementie.

Er is behoefte aan een meerjarige campagne die bijdraagt aan een andere beeldvorming rondom dementie, met nadruk op mogelijkheden en meedoen. Dit is hard nodig om initiatiefloosheid en schaamte (beide kenmerken van de ziekte) te verminderen. Het onder de aandacht brengen van aansprekende en praktische voorbeelden kan hier een belangrijke rol in spelen.

9. Structurele aandacht voor kunst- en cultuurbeleving

Er is behoefte aan meer structurele aandacht voor kunst- en cultuurbeleving door mensen met dementie. Deelname aan kunst en cultuur kan bijdragen aan zingeving, herkenning, expressie en kwaliteit van leven. Daarnaast biedt het mogelijkheden voor ontmoeting en verbinding, zowel met naasten als met andere bezoekers, en draagt het bij aan inclusie en actief meedoen in de samenleving.

10. Zichtbaarheid van vakspecialisten in de dementiezorg

Over het algemeen is men tevreden over de inzet van casemanagers en andere zorgverleners. Wel bestaat er behoefte aan meer gerichte promotie en voorlichting over wat psychologen, muziektherapeuten, ergotherapeuten en andere vakspecialisten kunnen betekenen voor mensen met dementie en hun naasten.

11. Aandacht voor alleenwonenden met dementie.

Specifieke aandacht is nodig voor alleenwonenden met dementie, die circa 40% van de thuiswonenden vormen. Met name bij het gebruik van voorzieningen zoals vervoer en deelname aan activiteiten ervaren zij drempels. Vaak hebben zij concrete ondersteuning nodig bij het organiseren en daadwerkelijk benutten van het bestaande aanbod; zij hebben zelf beperkte cognitieve mogelijkheden rond het regelen van dingen.

12. Aandacht voor mensen met dementie met een migratieachtergrond.

Specifieke aandacht is nodig voor mensen met dementie met een migratieachtergrond. Uit dit project bleek dat het soms lastig is deze doelgroep te bereiken, ook al zijn zij wél actief bij andere onderwerpen binnen het buurthuis of activiteiten. Effectieve benadering middels sleutelfiguren en laagdrempelige initiatieven zijn daarom belangrijk. Ook dit is een onderwerp waar elders in het land veel voorbeelden van zijn. Ook het Netwerk Dementie Drenthe is hiermee bezig.

13. Gezamenlijke kook- en eetactiviteiten

Er is behoefte aan meer gezamenlijke kook- en eetactiviteiten voor mensen met dementie en hun naasten. Dergelijke activiteiten bieden niet alleen plezier en sociale interactie, maar stimuleren ook zintuiglijke ervaring, herinneringen en verbondenheid tussen deelnemers. Ze kunnen bovendien een laagdrempelige manier zijn om nieuwe contacten te leggen en actief deel te nemen aan de gemeenschap.

14. Inzicht en bereik van thuiswonende mensen met dementie

Er is behoefte aan beter zicht op de doelgroep van thuiswonenden met dementie: waar wonen zij en hoe kunnen zij bereikt worden, ondanks mogelijke uitdagingen zoals initiatiefloosheid, schaamte of terughoudendheid? Het verkrijgen van deze inzichten is cruciaal om passende ondersteuning, activiteiten en informatie effectief bij hen te brengen. Is mede door de AVG wel een uitdagend onderwerp.

15. Korte trainingen en workshops

Naast de uitgebreide training 'Haperende hersenen' is er behoefte aan regelmatige korte trainingen of workshops over relevante thema's. Het primaire doel hiervan is deelnemers handvatten te bieden om zaken zelf te organiseren en op te lossen. Voorbeelden van onderwerpen die genoemd zijn, zijn onder andere: de kunst van het verleiden, lerend vermogen en samenwerken binnen families. Vooruitlopend op eventuele oplossingen zou dit gecombineerd kunnen worden met de lotgenoten contactgroepen.

16. Toevoegen van een agendafunctie aan de website

Er is behoefte aan een agenda-functie op de website om overzicht te bieden van activiteiten: wanneer is er wat te doen? Dit vraagt echter veel inzet en commitment van alle partijen in Assen die actief zijn in de dementiezorg en het

breder veld. Daarom is het belangrijk eerst zorgvuldig te beoordelen of deze specifieke oplossing (een agenda op de website) daadwerkelijk aansluit bij de onderliggende wens en de behoefte aan snel overzicht.

17. Gerichte begeleiding en training voor verenigingen

Er is behoefte aan gerichte begeleiding en trainingen voor koren, toneelgezelschappen, bands en sportverenigingen om hun leden met dementie beter te ondersteunen, zodat zij leden langer blijven betrekken en actief omarmen binnen de vereniging.

18. Dementievriendelijke activiteiten bij (sport)verenigingen

Momenteel organiseert de dambond in Assen specifieke activiteiten voor mensen met dementie om hun brein actief te houden. De vraag is of ook andere verenigingen te motiveren zijn om vergelijkbare activiteiten aan te bieden, zodat meer mensen met dementie kunnen profiteren van actieve en stimulerende deelname.

5. Borging en hoe nu verder?

Zoals verwacht heeft dit project belangrijke randvoorwaarden gecreëerd om mensen met dementie en hun mantelzorgers beter te laten mee doen in de samenleving. Opvallend hierbij zijn de zichtbare website en folders op diverse plekken in Assen en de trainingen die zijn georganiseerd.

Een van de grootste 'winstpunten' van dit project is het sterk toegenomen bewustzijn dat mensen met dementie en hun mantelzorgers een grote groep inwoners vormen die beperkt participeert. Het is hartverwarmend om te zien hoeveel bereidheid er al bestond bij maatschappelijke organisaties in Assen om hier verandering in te brengen en dat deze bereidheid dankzij dit project verder is gegroeid.

Het is bewonderenswaardig dat mantelzorgers en professionals zich beschermend opstellen rond mensen met dementie. Het betreft immers een complex en ingrijpend ziektebeeld. Tegelijkertijd heeft het project geholpen een zoektocht te versnellen naar een evenwicht tussen bescherming en (zelfstandige) participatie. Dit delicate evenwicht, tussen zorg bieden en meedoen aan de samenleving, is een proces waar met name ouderenzorgorganisaties en het Odensehuis al langer actief mee bezig zijn. In de 8,5 maanden dat het project liep, hebben zo'n 200 mensen actief bijgedragen. Dat is indrukwekkend, vooral gezien de relatief korte projectduur. Tegelijkertijd blijft dit een kleine groep in verhouding tot de vele direct betrokkenen bij dementie in Assen die er in theorie zouden moeten zijn, namelijk; 1.400 mensen met dementie, 3.500 actieve mantelzorgers en 3.000 zorg- en welzijnsprofessionals.

Positief is dat alle betrokkenen en veel bestuurlijk verantwoordelijken zich bewust zijn van de omvang van de uitdaging, en dat een omslag in denken en handelen rond deze kwetsbare doelgroep een proces van jaren zal zijn. Ook de trainingen hebben bijgedragen aan het omdenken en omhandelen. Het brede draagvlak voor DementTalent biedt daarnaast veel hoop voor de toekomst, al vraagt de verdere praktische uitwerking nog enige aandacht en voorbereiding.

a. Buurtkracht

Voor de langere termijn achten wij het wenselijk dat het werken aan een dementie-inclusief Assen geen apart project blijft/wordt, maar dat dit onderdeel wordt van een grotere, meer overkoepelende beweging.

De gemeente Assen wil de manier waarop hulp en ondersteuning voor inwoners wordt georganiseerd veranderen. Deze transformatie komt voort uit meerdere urgente ontwikkelingen in het sociaal domein: de groeiende zorgvraag, stijgende kosten, toenemende personeelstekorten en het ontbreken van samenhang in het huidige ondersteuningsaanbod en de leefwereld van inwoners. Tegelijkertijd geven inwoners aan dat de bestaande ondersteuning te complex, te versnipperd en vaak onvoldoende

passend is. In september is in de Assense gemeenteraad unaniem JA gezegd tegen Buurtkracht. Een nieuwe manier van werken die gericht is op zorgzame wijken, vermindering van bureaucratie, meer samenredzaamheid. Een manier van werken dat ook ingrijpende wijzigingen in de organisatie van het gemeentelijk apparaat tot gevolg zal hebben.

In maart vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De verdere uitwerking en het inkooptraject van Buurtkracht worden samen met inwoners en betrokken partijen vormgegeven. Het nieuwe stadsbestuur zal deze stappen oppakken. De vervolgstappen richting een dementie-inclusieve samenleving sluiten naadloos aan bij Buurtkracht. Meedoen met dementie gaat vaak over nabijheid en activiteiten op loop- of fietsafstand. De vele suggesties in dit rapport kunnen dan ook eenvoudig worden geïntegreerd in de ontwikkelingen rondom Buurtkracht. Velen van de betrokkenen zien dit als een logische en kansrijke denkrichting. De gemeente laat de formele besluitvorming hierover over aan het nieuwe college, zodat de plannen een stevig draagvlak en bestuurlijke continuïteit krijgen.

De afgelopen maanden heeft dit project intensief contact gehad met de diverse wijkcentra. Deze centra zullen ook een belangrijke rol spelen in de verdere ontwikkeling van Buurtkracht. Het is mooi om te zien dat vanuit hun activiteiten al veel draagvlak is ontstaan voor meer aandacht voor de medemens met dementie en diens mantelzorgers.

Op regionaal niveau wordt eveneens gewerkt aan transformatie binnen het sociaal domein, bijvoorbeeld via de Gezonde Marke (IZA) en door het Netwerk Dementie Drenthe die hier ook onderdeel van uitmaakt. Binnen de Gezonde Marke wordt samenwerking actief vormgegeven. Verschillende ontwikkelingen binnen deze initiatieven kunnen bijdragen aan een dementie-inclusief Assen, waarbij goede afstemming wenselijk is om samenhang en effectiviteit te vergroten.

b. Samenwerking met de welzijns partij

In Assen is Vaart Welzijn de belangrijkste welzijnsorganisatie. Bij de start van dit project verliep de communicatie met de organisatie niet altijd soepel. Hoewel er met individuele medewerkers goede inhoudelijke contacten waren, is het begrijpelijk dat de samenwerking niet altijd vlekkeloos verliep, omdat het projectplan al was opgesteld door twee partijen (het Odensehuis en de gemeente) en het achteraf soms nog puzzelen was hoe het gebruik en de rol van Vaart Welzijn het beste kon worden ingevuld.

De rol van Vaart Welzijn is zeer relevant, gezien hun betrokkenheid bij onder andere buurtwerk, maatschappelijk werk, opbouwwerk, mantelzorgondersteuning, beweegstimulering en vrijwilligerswerk. Rond de zomervakantie vonden hierover gesprekken plaats met twee teamleiders, wat onder andere leidde tot de aanwezigheid van een teamleider bij het ronde-tafel-gesprek over DemenTalent in september.

Op 29 oktober volgde een gesprek met de directeur van Vaart Welzijn. Hieruit bleek dat Vaart Welzijn er traditioneel voor kiest geen gericht doelgroepenbeleid te voeren, zoals voor mensen met dementie, wat hun brede, inclusieve aanpak onderstreept. Omdat het vanuit het project goed lukte om mantelzorgers van mensen met dementie te bereiken, stond de directeur open voor een actieve rol van Vaart Welzijn in de beweging richting een dementie-inclusieve samenleving. Als concreet resultaat hiervan is het logo van Vaart Welzijn toegevoegd aan de website en de folderrekken, waarmee hun betrokkenheid zichtbaar wordt.

In latere mailcontacten maakt hij dit concreter:

1. Ernaar te streven dat de trainingen voor mantelzorgers in de toekomst een coproductie worden van Vaart Welzijn en het Odensehuis. De welzijns partij kan/wil de organisatie van de trainingen op zich nemen. Inhoudelijk heeft Vaart Welzijn op dit moment onvoldoende kennis over dementie. Wel liggen er nog vragen over hoe het bestaande vrijwilligersbeleid van de welzijns partij kan worden verenigd met de vergoedingen die vanuit het project werden aangeboden.
2. De welzijns partij kan en wil de organisatie van lotgenotengroepen van mantelzorgers van mensen met dementie op zich nemen.
3. De welzijns partij kan en wil een rol spelen in verdere training van vrijwilligers in de omgang met dementie en de activering van mensen met dementie.
4. De welzijns partij kan en wil een rol spelen bij vergroten beweegaanbod voor mensen met dementie, bijvoorbeeld door een speciale MBvO-groep van mensen met dementie.
5. De welzijns partij staat er open voor dat DementTalent organisatorisch onder hen komt te vallen.

Ten aanzien van alle vijf bovenstaande punten heeft Vaart Welzijn aangegeven dat de uitvoering afhankelijk is van de beschikbare financiering en of opdrachtomschrijving. Voor de punten 1 tot en met 4 zal nader overleg plaatsvinden tussen de Gemeente Assen en Vaart Welzijn.

C. Vervolgproject?

ZonMw heeft aangekondigd dat gemeenten die deelnemen aan deze subsidieregeling de mogelijkheid krijgen voor een aanvullende VIMP-subsidie (Verspreiding en Implementatie). Naar verwachting zal de call in de loop van het eerste kwartaal van 2026 door ZonMw worden gepubliceerd. De Gemeente Assen en Het Odensehuis zijn voornemens om hierop in te schrijven, voor in ieder geval twee onderwerpen:

1. Vervolg kwartiermaken DementTalent, o.a. financiering komende jaren.
2. Werven meer trainers 'Haperende hersenen en dan...' en inwerken van hen.

De precieze regeling wordt nog opgesteld en zal pas bij de publicatie van de call volledig bekend zijn. Volgens ZonMw passen de bovengenoemde punten naar verwachting goed binnen de regeling. Omdat de aanvraagprocedure enige tijd in beslag zal nemen, wordt verwacht dat hierover tegen het einde van het tweede kwartaal duidelijkheid zal ontstaan.

Om te waarborgen dat de mensen die momenteel op de wachtlijst staan voor de training 'Haperende hersenen en dan ...' op afzienbare termijn kunnen deelnemen, zal voor het verzorgen van één trainingsgroep een aanvraag worden gedaan bij het Preventiefonds Assen.

Bijlage 1:

Dementie in kaart in Assen

Volgens de cijfers van Alzheimer Nederland ontwikkelt het aantal mensen met dementie in Assen zich als volgt:

2023	2030	2040	2050
1.300	1.600	2.200	2.600

In 2025 gaat het om rond de 1.400 inwoners met dementie.

Zo'n 300 van hen wonen in woonzorgcentra/verpleeghuizen. In Assen betreft dit de volgende locaties:

- Anholt (Interzorg)
- Arendstate (Accolade Zorg)
- Ceresstaete (Icare)
- De Slingeborgh (Interzorg)
- De Vijverhof (Zorggroep Drenthe)
- De Wijde Blik (Interzorg)
- Herbergier Assen
- Kloosterakker (Icare)
- Messchenstate (Zorggroep Drenthe)
- Nieuw Graswijk (Interzorg)
- Vierackers (Icare)

De 1.100 thuiswonenden zijn grofweg als volgt verdeeld over de wijken van Assen:

Noorderpark	170
Pittelo	57
Assen-Oost	176
Kloosterveen	92
Peelo	81
Lariks	110
Marsdijk	154
Baggelhuizen	80
Centrum	180

* Dit zijn indicatieve cijfers, gebaseerd op het aantal 65-plussers per wijk.

Omdat het landelijk beleid is dat het aantal verpleeghuisplaatsen niet gaat groeien zal de groei van het aantal mensen met dementie vooral thuiswonenden betreffen.

Enkele andere belangrijke gegevens over dementie:

- Dementie is vooral een ouderdomsziekte. Landelijk heeft 10% van de 65-plussers dementie, 25% van de 80-plussers en 40% van de 90-plussers.
- Landelijk woont 40% van de thuiswonende mensen met dementie alleen. Waarschijnlijk is dit ook in Assen het geval.
- Landelijk zijn er nu circa 15.000 mensen onder de 65 jaar met dementie. Als we dit cijfer vertalen naar Assen dan wonen er naar verwachting rond de 70 mensen van onder de 65 met dementie in Assen.
- Gemiddeld leven mensen met dementie nog 6,5 jaar na de diagnosestelling, bij de ziekte van Alzheimer is dat zelfs 8 jaar.
- De meeste mensen met dementie hebben ook te maken met andere gezondheidsproblemen: hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten, diabetes, COPD of Astma, gehoorverlies, gezichtsstoornissen en mobiliteitsproblemen.

Mantelzorg

Rond iemand met dementie zijn landelijk gemiddeld 2,5 mensen intensief betrokken als mantelzorger bij de begeleiding en zorg. Intensief wil zeggen, minimaal 8 uur per week. In Assen gaat het dus om zo'n 3.500 inwoners die zoveel mantelzorg aan iemand met dementie verlenen. Een groot deel van deze mantelzorgers besteedt 20 uur of meer per week aan het mantelzorgen. Naast deze intensieve mantelzorgers is er ook een grote groep mantelzorgers die minder intensief betrokken is.

Uit onderzoek van het Nivel blijkt aan dat landelijk 71% van alle mantelzorgers van mensen met dementie problemen ervaren bij het combineren van zorg en dagelijkse activiteiten.

Enkele andere gegevens uit de tweejaarlijkse dementiemonitor:

- 44% van de mantelzorgers van mensen met dementie werkt nog. 20% van hen is minimaal 12 uur per week minder gaan werken door het mantelzorgen.
- Gemiddelde leeftijd mantelzorger van mensen met dementie is 64 jaar.

Beroepskrachten

In Assen zijn rond de 3.000 professionals werkzaam in de zorg voor ouderen. Door demografische ontwikkelingen zal dit aantal komende decennia niet meegroeien met de toename van het aantal zorgbehoeftige ouderen. Op termijn zal het aantal professionals per zorgbehoeftige oudere grofweg halveren. Dit vraagt om ingrijpende keuzes en veranderingen in de organisatie van de ouderenzorg.

Bijlage 2: Startnotitie DementTalent in Assen

Startnotitie DementTalent in Assen

1. Aanleiding

In 2012 is op Radio Kootwijk een start gemaakt met DementTalent. Vrijwilligerswerk door mensen met dementie. Langzaam maar zeker doen op veel plekken in Nederland steeds meer mensen met dementie vrijwilligerswerk in de samenleving. Uit die jarenlange praktijk, maar ook uit wetenschappelijk onderzoek door het Amsterdam UMC en een financieel economische analyse van PWC in opdracht van VWS blijkt op vele vlakken toegevoegde waarde. Mede daarom is de intentie is om in aanloop naar 2026 ook in Assen te starten met DementTalent.

Proces

Als onderdeel van het project 'Verdere stappen naar een Dementie-inclusief Assen' vervult Ruud Dirkse de rol van kwartiermaker DementTalent in Assen. Als eerste stap heeft Ruud met diverse bestuurders en andere relevante personen interviews gehouden. Mede op basis van de input vanuit deze gesprekken is deze startnotitie geschreven. Deze startnotitie wordt besproken in een ronde-tafel-gesprek op 15 september, waar in ieder geval alle geïnterviewden voor zijn uitgenodigd.

In het ronde-tafel-gesprek van 15 september worden de vervolgstappen afgesproken. Voor de hand liggend is dat er een tweede ronde-tafel-gesprek volgt, waarvoor voorbereidingspunten worden benoemd. Daardoor kan dit tweede ronde-tafel-gesprek meer besluitvormend worden.

2. Toegevoegde waarde DementTalent

DementTalent kent op vele punten toegevoegde waarde. In deze startnotitie worden deze opgesplitst in kwaliteit van leven en financieel-economisch.

Kwaliteit van leven

Veel mensen met dementie trekken zich terug achter de voordeur. Initiatiefloosheid en faalangst spelen hier een grote rol in en zijn helaas kenmerken van het ziektebeeld. Mensen met dementie worden ook steeds afhankelijker van anderen. Veel mensen met dementie hebben moeite met deze afhankelijkheid en ook dit draagt bij aan dit terugtrekken uit de samenleving. Ook speelt hierbij een rol dat dingen beredeneren steeds lastiger wordt en mensen met dementie steeds meer op hun gevoel en emoties gaan functioneren.

Niet alleen bovengenoemde individuele factoren spelen een rol in het vaak buiten de samenleving staan van mensen met dementie, ook vanuit de samenleving als geheel wordt dit proces versterkt. Verenigingen die na de diagnosestelling mensen met dementie vragen niet meer te komen, werkgevers die bij mensen die nog werkzaam zijn als zij dementie krijgen overgaan tot ontslag, familieleden die regelmatig te beschermend zijn. Een niet altijd even juiste beeldvorming over dementie speelt hier een grote rol in. Ook rond 'prikkel's zijn er veel misverstanden. Jarenlang was het devies rond dementie: zo min mogelijk prikkel's. Inmiddels weten we uit onderzoek dat te weinig prikkel's zeker zo slecht is als teveel prikkel's en dat persoonlijke maatvoering nodig is. Ook mensen met dementie hebben prikkel's nodig om te kunnen functioneren.

Afgelopen jaren is er veel onderzoek gedaan naar DementTalent, in binnen- en buitenland. In Nederland zijn meerdere personen gepromoveerd of afgestudeerd op DementTalent. Er hebben tientallen gestructureerde evaluaties plaats gevonden van lokale DementTalent-projecten. Ook is door het Amsterdam UMC een groot onderzoek gedaan naar DementTalent. Uit dit onderzoek kwam als belangrijkste effect voor mensen met dementie naar voren, dat zij minder neuro psychiatrische symptomen (angst, apathie, depressie, agitatie) vertonen. Voor mantelzorgers kwam uit dit wetenschap onderzoek als belangrijkste conclusie naar voren dat zij zich emotioneel minder belast voelen en het langer volhouden. Ook in buitenlands onderzoek (bijvoorbeeld in Japan) worden vergelijkbare effecten waargenomen. Ook is het opvallend hoeveel mensen met dementie er in hun gehele functioneren fors op vooruit gaan als zij vrijwilligerswerk gaan doen en hoeveel 'lastig gedrag' als sneeuw voor de zon verdwijnt.

Dat meedoen aan de samenleving veel oplevert is niet alleen in onderzoek aangetoond, maar blijkt ook uit ervaringen rond andere ziektebeelden. Dit is ook in Assen de afgelopen al aangetoond voor diverse andere groepen inwoners, zoals mensen met een GGZ-ziektebeeld. Mensen met dementie zijn in Assen nu wellicht de grootste groep die in belangrijke mate buiten de samenleving staat.

Financieel economisch

DemenTalent heeft niet alleen impact op de kwaliteit van leven, ook heeft het invloed op de kosten die wij als samenleving momenteel maken rond dementie. Wij benoemen hier drie verschillende deelthema's.

Nederland heeft de duurste dementiezorg van de hele wereld. Dit komt onder andere doordat mensen met dementie zowel eerder als vaker verhuizen naar een woonzorgcentrum/verpleeghuis. Maar ook de cultuur van het eerder genoemde 'beschermen en uit handen nemen' speelt hierbij een rol. Ook ons ingewikkelde zorgsysteem, met drie grote financieringsstromen (Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), Wet Langdurige Zorg (WLZ) en Zorgverzekeringswet (ZVW)) staat soms een meer integrale benadering van slim en kosteneffectief omgaan met dementie in de weg. Ontwikkelingen als reablement komen niet voor niets vanuit Scandinavië.

Zoals eerder in deze notitie aangegeven, heeft Price Waterhouse Coopers (PWC) in opdracht van VWS onderzoek gedaan naar de financieel economische effecten van DemenTalent. Uit dit onderzoek blijkt dat binnen alle domeinen (WMO, WLZ en ZVW) sprake is van lagere kosten, als één op de acht mensen met dementie vrijwilligerswerk gaan doen. Hierbij zijn de kosten voor organisatie en uitvoering van DemenTalent al verrekend. De grootste besparing komt door uitstel/afstel van duurdere zorg, met name in de WLZ.

De Stichting DemenTalent heeft deze landelijke businesscase doorgerekend naar de specifieke Assense situatie. Uit deze berekeningen komt naar voren de WLZ-kosten rond Dementie in Assen met 1,2 mln per jaar afnemen, als één op de acht mensen met dementie vrijwilligerswerk doen.

De Gemeente Assen gaf in 2024 in totaal 41 mln uit aan de WMO. De Gemeente Assen heeft (nog) geen zicht hoeveel hiervan dementie-gerelateerd is. Bij persoon gerelateerde WMO-uitgaven gaat ondermeer om huishoudelijke zorg, dagbesteding, individuele begeleiding e.d. De verwachting is dat 5-10 % van alle Assense individuele WMO-uitgaven dementie-gerelateerd is. Daarnaast zijn er ook collectieve WMO-uitgaven die dementie gerelateerd zijn, zoals mantelzorgondersteuning, buurthuizen, speciale projecten en voorzieningen. PWC geeft in de businesscase DemenTalent aan, dat door DemenTalent het beroep op met name individuele WMO-voorzieningen afneemt.

Een ander aspect dat wij in dit deel van deze startnotitie graag benoemen is de arbeidsmarkt. Het aantal professionals in zorg- en welzijn stijgt niet mee met de grote groei van het aantal ouderen en het aantal mensen met dementie. Alleen al om die reden is er een noodzaak om de dementiezorg fors anders te organiseren. DemenTalent kan een belangrijke bedrage leveren om meer ouderen goed te ondersteunen met minder professionals.

Vanwege deze ontwikkelingen op de arbeidsmarkt wordt de rol van familieleden, vrienden, burens en vrijwilligers in de dementiezorg steeds belangrijker. In dat kader is het eerder genoemde onderzoeksresultaat van het Amsterdam UMC naar DementTalent belangrijk: mantelzorgers voelen zich minder emotioneel belast en houden het langer vol.

Een laatste aspect dat wij in dit deel van deze startnotitie benoemen, is dat het vrijwilligerswerk dat mensen met dementie ook financieel economische waarde met zich meebrengt.

3. Omdenken en omhandelen

In Assen wonen op dit moment zo'n 1.400 mensen met dementie. Rond hen staan zo'n 3.500 familieleden en vrienden die gemiddeld 8 uur of meer ondersteuning en begeleiding bieden in de rol van mantelzorger. Ook zijn er in Assen naar verwachting rond de 2.000 professionals die zich een groot deel van het werktijd bezig houden met de ondersteuning en begeleiding van mensen met dementie, net als een grote groep vrijwilligers bij zorg- en welzijnsorganisaties. Het aantal mensen met dementie gaat de komende decennia grofweg verdubbelen.

De ervaring leert dat het proces van omdenken en omhandelen rond DementTalent niet onderschat moet worden. Gewoontes moeten doorbroken worden, geloof in mogelijkheden moet ontstaan, beeldvorming moet bijgesteld worden, etc. Stuk voor stuk processen op zich. DementTalent gaat mede gepaard met de emancipatie en empowerment van mensen met dementie. Ook van andere groepen weten we hoe lastig en tijdrovend dergelijke processen zijn.

Gezamenlijk een nieuwe visie om goede omgang met dementie uitdragen is dan ook een belangrijk uitgangspunt. Niet alleen als zorg- en welzijnsorganisaties en overheden, maar ook als samenleving als geheel. Dus ook verenigingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en anderen. Vandaar ook de brede samenstelling van het eerste ronde-tafel-gesprek van 15 september.

Naast visie is communicatie bij dit omdenken en omhandelen een belangrijk aspect. Veel verhalen van mensen en organisaties over de mogelijkheden en de opbrengsten. In deze communicatie ook uitstralen dat het doen van vrijwilligerswerk door mensen echt kan. Laten zien en voelen dat dienstbaarheid voor anderen, juist ook voor mensen met dementie belangrijk is, zeker in combinatie met hun toenemende afhankelijkheid.

Dementie is een ernstig en langdurig ziektebeeld. Ervaringen leren dat het mogelijk is om één op de acht mensen met dementie als vrijwilliger actief te krijgen. Voor Assen komt dat op dit moment neer op ene kleien 200 mensen.

Landelijke ontwikkelingen

In de Nationale Dementiestrategie 2021-2030, die door de Tweede Kamer is vastgesteld neemt DementTalent een belangrijke plaats in. Zorgen dat mensen met dementie meedoen aan de samenleving. In 2023 is daarom een landelijke Stichting DementTalent opgericht, die door het ministerie van VWS gesubsidieerd wordt. Recentelijk is deze subsidie met enkele jaren verlengd. Het aanjagen en ondersteunen van het hiervoor geschetste veranderproces is een belangrijke doelstelling van de landelijke Stichting en van de VWS-subsidie. Lokale en regionale ontwikkelingen worden lokaal georganiseerd en gefinancierd.

De Stichting DementTalent heeft de afgelopen periode een ondersteuningspakket ontwikkeld lokale ontwikkelingen te ondersteunen, met als bouwstenen:

1. Er is een landelijke platform ontwikkeld waar vraag en aanbod rond vrijwilligerswerk elkaar kunnen vinden, met lokale landingspagina's.
2. Er is een 2-jarige leergang ontwikkeld voor DementTalent-specialisten.
3. Uitwisseling tussen actieve regio's.
4. Meedenken over lokale communicatie en samenhang lokale en landelijke communicatie bewaken.

4. Kansen in Assen

In de individuele gesprekken die Ruud Dirkse in zijn rol als kwartiermaker in Assen de afgelopen twee maanden gevoerd heeft, blijkt veel draagvlak om aan de slag te gaan met DemenTalent. Alle vier de verkende ontwikkellijnen worden onderschreven:

- a. Mensen met dementie op individuele basis bemiddelen naar vrijwilligerswerk in de samenleving, bij verenigen, maatschappelijke organisaties en bedrijven.
- b. Starten van initiatieven waar mensen met dementie groepsgewijs aan de slag gaan: bijvoorbeeld rond opknappen oude gebouwen of groen- en natuuronderhoud.
- c. Stimuleren van ‘bedrijfjes’ met mensen met dementie als voornaamste werknemer (koffiecorner, catering, hovenier, bonbonnerie e.d.).
- d. Bestaande vrijwilligers bij verenigingen behouden, ook na start van dementie (niet meer ‘wegkijken’ maar ‘omarmen’)

In vrijwel alle gesprekken kwam naar voren dat er veel kansen liggen rond Assense bedrijven en dat het zeker zinvol is om dat verder te verkennen. Er zijn in Assen meerdere initiatieven waarbij ‘maatschappelijk ondernemen’ centraal staat, maar waarbij mensen met dementie niet specifiek benoemd zijn, terwijl dat wel in lijn van ingezette ontwikkelingen ligt.

In de gesprekken met vertegenwoordigers van zorg- en welzijnsorganisaties kwam naar voren dat DemenTalent prima aansluit bij bredere ontwikkelingen die daar al spelen. Meerdere gesprekpartners benadrukten het belang van daadwerkelijk aan slag gaan en niet teveel op papier te zetten en te vergaderen. Voorkomen dat DemenTalent een papieren tijger wordt. Ook gaf men aan dat er vooral ook gekeken moet worden naar wat er kan rond ene meer buurt en wijkgerichte aanpak, wat goed aansluit bij de ervaring dat de meeste mensen vrijwilligerswerk op loop- of fietsafstand doen.

Deze buurtgerichte invalshoek sluit ook goed aan bij ontwikkelingen en gedachtes binnen de Gemeente Assen. In gesprekken bij meerdere wijkcentra kwamen ook eerste ideeën op dit vlak naar voren, zoals mensen met dementie die samen periodiek gaan koken voor anderen.

Rolmodellen

Hoewel DemenTalent formeel nog niet loopt binnen Assen, is het goed om hier te melden dat in de afgelopen verkenning al de nodige mensen met dementie in beeld zijn gekomen, die al vrijwilligerswerk doen. Rond de 15 van hen wonen in Nieuw Graswijk en doen van daaruit vrijwilligerswerk. Een deel van hen werkt binnen Interzorg (vooral andere locaties), een deel van hen ‘gewoon’ in samenleving bij bijvoorbeeld een kinderboerderij.

Ook bij meerdere wijkcentra zijn personen in beeld gekomen, die al vrijwilligerswerk doen. Met deze vrijwilligers vinden de komende weken gesprekken plaats of hun verhaal in beeld gebracht kan worden, waardoor zij een soort 'rolmodel' voor anderen met dementie kunnen worden.

Aanpak in Assen

Op basis van voorafgaande en ervaringen elders, is het voorstel dat er in totaal grofweg 3 fte vrijgemaakt worden om de start van DementTalent in Assen in goede banen te leiden.

Deze fte zijn als volgt verdeeld:

1. Een fulltime kartrekker die het veranderproces aanjaagt, maar ook zorgt dat op alle vier de ontwikkellijnen stappen worden gezet.
2. Een communicatiemedewerker die gedurende gemiddeld 1-2 dagen per week zorg voor goede communicatie.
3. Een groep DementTalent-specialisten die een belangrijke rol spelen bij talent-ontdekken en individuele bemiddeling.

Voor de personele invulling ligt een mix voor de hand waarbij mensen die nu al in de dementiezorg/welzijnswerk actief zijn deels worden vrijgemaakt door hun organisatie, en mensen die speciaal geworven worden op basis van specifieke financiering.

Daarnaast is het van belang dat DementTalent niet een losstaand project wordt dat tijdelijk aandacht krijgt, maar structureel ondergebracht wordt in een groter geheel. Vooralsnog lijkt 'Sociale stad' hiervoor de meest waarschijnlijke route.

DementTalent is een schoolvoorbeeld van domein-overstijgend samenwerken (DOS). Hiervoor is nieuwe wetgeving in voorbereiding en komen waarschijnlijk financiële middelen ter beschikking. Wellicht biedt dit kansen.

Ronde-tafel-gesprek

Tijdens het ronde-tafel-gesprek op 15 september staan de volgende vragen centraal:

1. Kan je vinden in de lijnen zoals uitgezet in deze startnotitie; op welke punten is aanpassing wenselijk?
2. Wat kan jouw organisatie bijdragen aan de realisatie, bijvoorbeeld oor menskracht of financiële middelen te beschikking te stellen?
3. Hoe bewaken we met elkaar het gezamenlijke en maatschappelijke belang; gaan we eigenaarschap dragen voor het veranderproces en doelstellingen?

Gesprekspartners

In het kader van de verkenning rond DementTalent van de afgelopen maanden is gesproken met:

Gemeente Assen – Jan Broekema (wethouder) en Floor Los (WMO-beleidsmedewerker)

Interzorg – Irma Kits (directeur Welzijn en Zorg) en Helene Cooiman (casemanager dementie)

Icare – Dennis van Achthove, (directeur), Jolanda Tadema en Belinda Kramer (Rayonmanagers)

Zorggroep Drenthe – Aukje van Kalsbeek (bestuurder)

Assen Bloeit – Rudolf Setz (directeur)

Assen voor Assen – Willem Hulshof (voorzitter)

MEE Samen – Melody Smit (consulent) en Sjoukje de Haan

Odensehuis Assen – Cindy Vorselman en Gerard Hommels (bestuursleden)

Brownies en Downies Assen – Lianne Geerts (Eigenaar)

Hanze Hogeschool – Petra Oden (lector tot 25/6)

Stichting DementTalent – Deanie van Tuijl (directeur)

Deze personen zijn allen ook uitgenodigd voor het ronde-tafel-gesprek van 15 september.